

13 Valfrihet i den grundläggande utbildningen

Det allmänna målet för de valfria studierna i den grundläggande utbildningen är att fördjupa lärandet, bredda studierna och förbättra förutsättningarna för fortsatta studier. De valfria studierna ger eleverna möjlighet att utveckla sina kunskaper utifrån sina egna intressen. Valfriheten stödjer studiemotivationen och utvecklar förmågan att välja.

Lokal precisering

Eleverna ska ha möjlighet till valfrihet i den grundläggande utbildningen. De valfria studierna innefattar valfria timmar i konst- och färdighetsämnen, valfria ämnen och valfria studier i främmande språk (B2-språk). I den svenska grundskolan i Kyrkslätt erbjuds valfritt B2-språk från årskurs 7 och undervisningen innefattar 2 årsveckotimmar per årskurs i enlighet med timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Kyrkslätt.

Fördjupande valfria lärokurser fördjupar och breddar målen och innehållet i de gemensamma läroämnena. Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnena eller från mångsidig kompetens. De valfria ämnena i årskurserna 7–9 kan även innefatta tillämpade studier i gemensamma ämnen eller ämnesshelheter som består av flera läroämnena.

13.1 Valfria timmar i konst- och färdighetsämnen

I statsrådets förordning fastställs ett minimiantal timmar gemensam undervisning för varje konst- och färdighetsämne (musik, bildkonst, slöjd, gymnastik, huslig ekonomi) i årskurs 1–6 och 7–9. Konst- och färdighetsämnena anvisas i årskurs 1–6 ytterligare sammanlagt sex årsveckotimmar och i årskurs 7–9 sammanlagt fem årsveckotimmar, som i timfördelningen går under namnet valfria konst- och färdighetsämnen. Utbildningsanordnaren beslutar om användningen av de valfria timmarna.

De årsveckotimmar som anvisats valfria konst- och färdighetsämnen kan i den lokala läroplanen fördelas mellan musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Alternativt kan årsveckotimmar eller en del av dem erbjudas så att eleverna har möjlighet att välja. Valfria timmar kan användas för att ordna intensifierad undervisning ifall man i den lokala läroplanen betonar vissa konst- och färdighetsämnen eller ämnesshelheter som består av dessa.

Lärokurserna i konst- och färdighetsämnen består av minimiantalet timmar i läroämnet och möjliga timmar i valfria konst- och färdighetsämnen. De valfria konst- och färdighetsämnena bedöms som en del av lärokurserna i den gemensamma undervisningen i konst- och färdighetsämnen och bedöms således inte separat i betyg som används i den grundläggande utbildningen.

Lokal precisering

Valfria timmar i konst- och färdighetsämnena tillämpas så att de alltid är en del av undervisningen i den gemensamma lärokursen. I Kyrkslätt är omfattningen av valfria timmar i konst- och färdighetsämnena följande:

- årskurs 8, 3 årsveckotimmar
- årskurs 9, 2 årsveckotimmar

De valfria timmarna i konst- och färdighetsämnena omfattar musik, bildkonst, huslig ekonomi, slöjd och gymnastik och är en del av lärokursen i ifrågavarande konst- och färdighetsämne. De bedöms i enlighet med riktlinjerna för bedömning av lärande och kunnande inom den lärokursen. Eleverna väljer valfria timmar i konst- och färdighetsämnena under vårterminen de går i årskurs 7.

13.2 Valfria ämnen

Syftet med de valfria ämnena är att fördjupa och bredda elevens kunskaper enligt elevens val. Det sammanlagda antalet årsveckotimmar för de valfria ämnena i årskurs 1–9 är minst nio. Som valfritt ämne kan utbildningsanordnaren erbjuda fördjupade och tillämpade ämnen eller ämnesshelheter som består av flera läroämnena och som lämpar sig för den grundläggande utbildningen och stöder dess mål. De valfria ämnena ska främja de mål som fastställts för den grundläggande utbildningen. Fördjupade valfria lärokurser ska fördjupa och/eller bredda målen och innehållet i de gemensamma läroämnena. Tillämpade valfria ämnen kan innehålla element från flera olika läroämnena eller från mångsidig kompetens. Tillämpade valfria ämnen bidrar till att främja samarbetet mellan läroämnena, till exempel inom konst- och färdighetsämnena, informations- och kommunikationsteknik, konsument- och ekonomikunskap, global fostran och studier i drama.

Utbildningsanordnaren beslutar vilka valfria ämnen som erbjuds. Utbildningsanordnaren ska vid beslut om utbud av valfria ämnen och bedömning av dem beakta grunderna för antagning av studerande till andra stadiet.

I timfördelningen som fastställs i statsrådets förordning reserveras nio årsveckotimmar för valfria ämnen i årskurs 1–9. Ifall minimiantalet årsveckotimmar (225 åvt) enligt förordningen om grundläggande utbildning överskrids i den timfördelningen som utbildningsanordnaren godkännt, kan det överskridande antalet timmar också innehålla valfria ämnen. De årsveckotimmar som anvisats för de valfria ämnena kan användas för ordnandet av intensifierad undervisning.

Lokal precisering

Kyrkslätt erbjuder både tillämpade och fördjupade valfria ämnen. Undervisning B2-språket ingår i de valfria ämnena. I enlighet med timfördelningen för den grundläggande utbildningen i de svenska skolorna i Kyrkslätt har eleverna en årsveckotimme valfria ämnen i årskurserna 4, 5, 6 och 7 och två årsveckotimmar i årskurs 8 samt 3 årsveckotimmar i årskurs 9. De valfria ämnena definieras skolvis i läsårsplanen på basis av följande, gemensamma riktlinjer:

Fördjupade valfria ämnen kan vara kopplade till ett gemensamt läroämne, medan tillämpade ämnen kan innehålla element från flera läroämnena eller mångsidig kompetens. Lärokurserna i valfria ämnen har en omfattning på 1 eller 2 årsveckotimmar och bedöms alltid separat. Det kunnande som visats i ett valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som ska

bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. Bedömningen preciseras i kapitel 6.7 Gemensamma läroämnena och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret.

Kyrkslätt erbjuder följande valfria ämnen i årskurs 7–9 i den svenska grundläggande utbildningen:

Årskurs 7

Tillverka en produkt av mjuka material (1 åvt)
Skapa din egen mössa (1 åvt)
Spelutveckling & -design och -programmering (1 åvt)
Mjukisar i textil (1 åvt)
Naturdetektiverna – vi är nyfikna på naturvetenskaper (1 åvt)
Må bra i kropp och själ (1 åvt)
Ta i trä (1 åvt)
Media och världen (1 åvt)
Hitta dina studietekniker (1 åvt)
Växa som idrottare (1 åvt)

Årskurs 8

En resa i kryddornas spännande värld (2 åvt)
Jag vill slöjda i mjuka material, åk 8 (2 åvt)
Bokcirkel på finska, åk 8 (2 åvt)
Tillval i gymnastik, åk 8 (2 åvt)
Bemästra studiefärdigheter, åk 8 (2 åvt)
Bokcirkel på engelska, åk 8 (2 åvt)
Digi-elever (2 åvt)
Valfri teknisk slöjd (2 åvt)

Årskurs 9

Vänelevsverksamhet (1 åvt)
Stitch it! (1 åvt)
Naturvetarna - vi fördjupar oss i naturvetenskapliga fenomen (1 åvt)
Skapande teater (1 åvt)
Öva inför hygienpass (1 åvt)
Podcast, YouTube och content creation (1 åvt)
Avancerad matematik (1 åvt) (matematik)

Jag vill slöjda med mjuka material, åk 9 (2 åvt)
Bokcirkel på finska, åk 9 (2 åvt)
Bokcirkel på engelska, åk 9 (2 åvt)
Smaker från när och fjärran (2 åvt)
Mera teknisk slöjd (2 åvt)
Vardagspsykologi (2 åvt)

Ung företagsamhet – ett år som företagare (2 åvt)
Tillval i gymnastik, åk 9 (2 åvt)
Fotografering & Bildhantering (2 åvt)
Bemästra studiefärdigheter, åk 9 (2 åvt)
Historisk forskning, (2åvt)
AI, fake news & digital etik (2 åvt)

13.3 Frivilliga och valfria lärokurser i främmande språk

För de främmande språkens del fastställer grunderna för läroplanen målen och det centrala innehållet för de frivilliga och valfria språk som undervisas som A2- och B2-språk. Om eventuella andra valfria språk och om målen och innehållet i dem bestäms i den lokala läroplanen.

Undervisningen i det frivilliga A-språket (A2-språket) ska omfatta minst 12 årsveckotimmar. För anordnandet av undervisningen kan användas de årsveckotimmar som reserverats för valfria studier och de årsveckotimmar som överstiger minimitimalet för grundläggande utbildning. Ifall A2-språket är det andra inhemska språket används de årsveckotimmar som reserverats för B1-språket. Det frivilliga A-språkets årsveckotimmar fördelas på årskurserna på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Målen och kriterierna för slutbedömningen är de samma som i det för alla gemensamma A-språket.

Undervisningen i det frivilliga B-språket (B2-språk) ska omfatta minst fyra årsveckotimmar.

Lokal precisering

Undervisning i det frivilliga B-språket (B2-språk) ingår i de valfria ämnena och undervisas i enlighet med det timantal som har fastställts i timfördelningen för den grundläggande utbildningen på svenska i Kyrkslätt. B2-lärokursen omfattar 2 årsveckotimmar per årskurs i årskurs 7–9.

6.7 Gemensamma läroämnen och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret

I den grundläggande utbildningen ska alla gemensamma läroämnen som ingår i elevens studieprogram bedömas separat i slutet av varje läsår. De gemensamma läroämnen som bedöms är modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, omgivningslära, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. I lärsårsbetyget ska ett verbalt omdöme eller ett vitsord antecknas över i vilken mån eleven under läsåret har uppnått målen för läroämnena som ingår i elevens studieprogram.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett verbalt omdöme eller ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i alla årskurser som eleven studerar ämnena. I betygen ges inget separat verbalt omdöme eller vitsord över timmarna valfria konst- och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Målen och innehållen för läroämnena i mångvetenskapliga lärområden och de prov på kunnande som visats i samband med studier i mångvetenskapliga lärområden ska beaktas då man bildar

vitsord i respektive läroämne. Bedömningen i de enskilda läroämnena ska planeras och eleverna ska känna till bedömningen innan arbetet med ett lärområde påbörjas. För mångvetenskapliga lärområden ges inga separata verbala omdömen eller vitsord.

I årskurserna 1–3 ska de valfria ämnena bedömas antingen verbalt eller med siffror i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I årskurserna 4–6 och 7–9 ska siffervitsord ges för de valfria ämnen som bildar en enhetlig lärokurs och som omfattar minst två årsveckotimmar (2åvt). Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar ska bedömas med anteckningen "godkänd" eller "underkänd".

Lokal precisering

Valfria timmar i konst- och färdighetsämnena är en del av den undervisning som ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnena. Eleven får inte separata verbala omdömen eller vitsord, utan även bedömningen är en del av de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnena.

I Kyrkslätt är omfattningen av valfria timmar i konst- och färdighetsämnena följande:

- *årskurs 8, 3 årsveckotimmar*
- *årskurs 9, 2 årsveckotimmar*

Enligt timfördelningen i Kyrkslätt har eleverna en årsveckotimme valfria ämnen i årskurserna 4, 5, 6 och 7 och två årsveckotimmar i årskurs 8 samt 3 årsveckotimmar i årskurs 9. De valfria ämnena är självständiga lärokurser som kan vara kopplade till ett gemensamt läroämne som fördjupande (lärokurserna kan exempelvis vara anknutna till matematik, musik eller gymnastik). Valfria ämnen kan även vara tillämpade (till exempel lärokurser som Vänelevverksamhet och Ung företagsamhet – ett år som företagare).

Såväl fördjupade som tillämpade valfria ämnen bedöms alltid separat enligt principerna för bedömning av valfria ämnen: lärokurser som är under 2 årsveckotimmar bedöms verbalt med anteckningen "Underkänd" eller "Godkänd" och lärokurser som omfattar 2 årsveckotimmar eller över bedöms med siffervitsord. Valfria ämnen bedöms enligt målen för det valfria ämnet och i årskurserna 4–9 i Kyrkslätt ges siffervitsord för de valfria ämnen som omfattar minst två årsveckotimmar.

Det kunnande som en elev visat i ett valfritt ämne som är anknutet till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. Eleven bör då ha visat särskilda kunskaper i studierna i det valfria ämnet i förhållande till läroämnets mål och kriterierna för slutbedömningen.